

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.2.38>**Ю. Г. Чердинцев**доктор філософії з галузі знань «Право»,
докторантНаціонального університету
«Одеська юридична академія»
ORCID ID: 0009-0002-4455-2045

ВИДОВА ХАРАКТЕРИСТИКА РОТАЦІЇ В МИТНИХ ОРГАНАХ: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті здійснено класифікацію та надано характеристику видів ротації у державній службі у цілому, і у митних органах зокрема. Актуальність питання ротації зумовлена подальшою теоретико-методологічною характеристикою правової природи ротації в митних органах, її ролі і значення у формуванні сучасної концепції державної служби в митних органах у контексті інтеграції України до ЄС. Встановлено, що попри важливість питання ротації для теорії державної служби, воно не стало об'єктом прискіпливої уваги науковців, а наявні наукові доробки як вирішують окремі аспекти цього питання, так і підкреслюють моменти, які потребують подальшого вирішення. Запропоновано таку класифікацію ротації: 1) категорія посади державної служби: горизонтальна і вертикальна; 2) межа митного органу: внутрішня і зовнішня; 3) цілі: кадрова і антикорупційна; 4) передбаченість: планова і непланова; 5) добровільність: добровільна і вимушена. Аргументовано необхідність запровадження вимушеної ротації у кризових ситуаціях, зокрема для оперативного забезпечення вирішення невідкладних питань кадрового потенціалу митного органу за умов введення або режиму воєнного стану, або режиму надзвичайної екологічної ситуації, або надзвичайної ситуації техногенного характеру тощо. Запропоновано зміни до: 1) МК України – доповнити ст. 570-4 «Ротація посадових осіб митних органів», в якій передбачити: а) визначення понять «ротація» і «кризова ситуація»; б) можливість здійснення і горизонтальної, і вертикальної ротації; в) запровадження вимушеної ротації у кризових ситуацій (до 3-х місяців); 2) Порядку здійснення ротації в митних органах.

Ключові слова: ротація в митних органах, посадові особи митних органів, види ротації, горизонтальна і вертикальна, планова і непланова, мета ротації, завдання ротації, порядок ротації.

Вступ. Актуальність питання ротації зумовлена подальшою теоретико-методологічною характеристикою правової природи ротації в митних органах, її ролі і значення у формуванні сучасної концепції державної служби в митних органах у контексті інтеграції України до ЄС та адаптації чинного вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів. Особливого значення ротація набуває в умовах введення режиму воєнного стану в Україні і необхідності оперативного та ефективного вирішення питань забезпечення безперервності функціонування митних органів кадровим потенціалом у такій кризовій ситуації. Вста-

новлено, що попри важливість питання ротації для теорії державної служби, воно не стало об'єктом прискіпливої уваги науковців, а наявні наукові доробки як вирішують окремі аспекти цього питання, так і підкреслюють моменти, які потребують подальшого вирішення, зокрема щодо: 1) визначення підстав класифікації ротації; 2) надання характеристики видів ротації; 3) виявлення взаємозалежності видів класифікації між собою; 4) визначення особливостей нормативного регулювання видів ротації в митних органах; 5) надання пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства з питання видів ротації.

Мета статті полягає у здійсненні класифікації ротації в митних органах на види та наданні їхньої теоретико-правової характеристики.

Виклад основного матеріалу.

З огляду на те, що питання понятійно-сутнісної характеристики ротації як правового явища державної служби та принципів ротації в митних органах уже досліджувалися автором [1; 2], видається за доцільне прийняти досягнуті наукові положення як теоретико-методологічне підґрунтя для дослідження питання щодо видів ротації. Перш ніж перейти до характеристики видів ротації слід мати на увазі, що актуальність будь-якої класифікації визначається: 1) метою її здійснення, тобто її значення для теорії і для практики; 2) підставами її класифікації. Дотримуючись цих вимог та враховуючи особливості ротації як правового явища, слід зазначити, що найбільш прийнятною та раціональною є її класифікація на горизонтальну та вертикальну, і з такою класифікацією погоджується переважна більшість науковців, які досліджували її [3–9].

Водночас слід звернути увагу на те, що має місце різноманітність думок науковців щодо сутнісного наповнення цих видів ротації. Аналіз наявних точок зору та урахування вищенаведеної теоретичної характеристики ротації надає підстави зазначити, що класифікація ротації на горизонтальну та вертикальну дозволяє: 1) визначити інші види ротації та виокремити їх особливості; 2) встановити взаємозалежність між видами ротації. При цьому слід звернути увагу на те, що йдеться про ротацію перспективну, яку слід запровадити відповідно до вимог як сучасного стану державної служби в митних органах, так і стандартів ЄС у сфері публічної служби (див. табл. 1).

Горизонтальна і вертикальна ротація. Важливо зазначити, що саме ця класифікація ротації є однією із значущих для теорії державної служби у цілому, і для митного права зокрема, з огляду на те, що вона: 1) надає чітку уяву про спільні та відмінні риси цих видів ротації; 2) є теоретичною підставою для виокремлення інших видів ротації на своїй основі; 3) дозволяє уявити схему взаємозалеж-

ностей різних видів ротації; 4) акцентує можливість виокремити особливості ротації в митних органах. Попри те, що переважна більшість науковців є одноставними щодо виокремлення цих видів ротації, відмінність між ними полягає у тому, що ними вкладається різне змістовне наповнення цих видів (характер переміщень – О. Черкунов [3, с. 82]; призначення-переміщення – І. Олійник [4, с. 15–16]; виокремлення видів без зазначення підстав і змісту – М. Зінченко [5, с. 343]; В. Малиновський [6, с. 110]).

Як видається, підставою для виокремлення цих видів ротації слід вважати категорії посад державної служби [10, ст. 6], тобто: 1) горизонтальна: «В» → «В»; «Б» → «Б»; 2) вертикальна: «В» → «Б»; «Б» → «А». При цьому слід мати на увазі, ротація може мати місце і за такою схемою: «В» ↔ «В»; «Б» ↔ «Б», тобто йдеться про можливість так званої рокировки, коли дві посадові особи тимчасово замінюються місцями. Важливо звернути увагу на те, що кожній категорії посади державної служби відповідають підкатегорії [10], перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Стосовно митних органів визначено рівні типових посад в митних органах: категорія «А» – I і II (стратегічні рівні); категорія «Б» – III, IV і V (керівні рівні); категорія «В» – VI, VII і VIII (фахові рівні) [11]. Звертає на себе увагу той факт, що відповідній категорії посад державної служби в митних органах відповідають два («А») – три («Б» і «В») рівні типових посад. У тому разі, коли посадова особа митного органу, у рамках однієї категорії посади, наприклад «В», просувається по службі шляхом зайняття посади з рівня VI – на рівень VII, має місце службова кар'єра, тобто просування по вертикалі. Водночас з точки зору ротації у цьому випадку має місце саме горизонтальна ротація, оскільки вона здійснюється у межах однієї категорії посад.

Таким чином, класифікація ротації на горизонтальну і вертикальну за такою підставою, як «категорія посади державної служби» має універсальний характер для всієї державної служби, незалежно від її виду/підвиду. При цьому слід звернути увагу на те, що п. 1 Порядку про-

Таблиця 1

Класифікація ротації в митних органах (перспективна)

Підстави	Види ротації			
1. Категорія посади державної служби: «А»: I і II стратегічні рівні типових посад в митних органах; «Б»: III, IV і V керівні рівні типових посад в митних органах; «В»: VI, VII і VIII фахові рівні типових посад в митних органах	Горизонтальна «А» → «А» «Б» → «Б» «В» → «В» «Б» ↔ «Б» (рокіровка) «В» ↔ «В» (рокіровка)		Вертикальна «Б» → «А» «В» → «Б» «А» → «Б», «Б» → «В» [за кризових ситуацій (напр., режим воєнного стану, епідемія, режим надзвичайної екологічної ситуації тощо): добровільна і вимушена; внутрішня, зовнішня; непланова]	
2. Межа митного органу	Внутрішня: у межах митного органу	Зовнішня: митний орган → інший митний орган	Внутрішня у межах митного органу	Зовнішня митний орган → інший митний орган
	(планова, непланова; кадрова)		(планова, непланова; кадрова, антикорупційна)	
3. Цілі	Кадрова (планова або непланова)	Антикорупційна (планова або непланова)	Кадрова (планова або непланова)	Антикорупційна (планова або непланова)
4. Передбаченість	Планова (кадрова або антикорупційна)	Непланова (кадрова або антикорупційна)	Планова (кадрова або антикорупційна)	Непланова (кадрова або антикорупційна)
5. Добровільність	Добровільна (планова, непланова; кадрова, антикорупційна)	Вимушена (непланова; кадрова, антикорупційна)	Добровільна (планова, непланова; кадрова, антикорупційна)	Вимушена (непланова; кадрова, антикорупційна)

ведення ротації посадових осіб митних органів [12] передбачає тільки горизонтальну ротацію, що підтверджується п. 6 Порядку, відповідно до якого основними її організаційними формами є ротація: а) на вакантну посаду в межах зони діяльності однієї митниці або до зони діяльності іншої митниці з урахуванням рівня митних компетенцій; б) на посаду тимчасово відсутнього працівника в межах зони діяльності однієї митниці або до зони діяльності іншої митниці з урахуванням рівня митних компетенцій; в) між двома посадовими особами митного органу в межах зони діяльності однієї митниці або до зони діяльності іншої митниці з урахуванням рівня митних компетенцій.

Стосовно вертикальної ротації слід зазначити таке: цей вид ротації не є таким однозначним з точки зору науковців, як горизонтальна [4], однак він має місце у тих випадках, коли йдеться про просування «В» → «Б»; «Б» → «А». Водно-

час пересування в рамках категорії «А» (напр., заступник Голови Держмитслужби → Голова Держмитслужби) не буде вважатися вертикальною ротацією. Окрім наведеної схеми, вертикальна ротація має місце і в тому разі, коли має місце просування «А» → «Б», «Б» → «В», метою якого є забезпечення безперервного функціонування митного органу за кризових ситуацій (напр., режиму воєнного стану, режиму надзвичайної екологічної ситуації, епідемії тощо). Як видається, у цьому разі йдеться про такі види ротації, як: тимчасова; добровільна або вимушена; внутрішня або зовнішня; непланова.

Внутрішня і зовнішня ротація. Ця класифікація ротації є пов'язаною із митним органом, вірніше із його межами, тобто її підставою є межа митного органу: 1) внутрішня – у межах митного органу. При цьому вона може бути і горизонтальною («В» → «В»; «Б» → «Б»), і вертикальною («В» → «Б»; «Б» → «А»); 2) зовнішня –

з одного митного органу → до іншого митного органу. Вона також може бути як вертикальною, так і горизонтальною за схемою, наведеною вище. Особливістю цього виду ротації є те, що вона є взаємопов'язаною із таким видом ротації, як кадрова та антикорупційна: так, внутрішня ротація більшою мірою (однак не однозначно) є обумовленою кадровою метою (підвищення рівня митних компетенцій; створення професійного та дієвого кадрового потенціалу; підготовка молодих фахівців; оперативне вирішення питання щодо заміни відсутнього службовця тощо), а зовнішня – здебільшого антикорупційною метою (запобігання корупційного впливу на службу в митних органах) і водночас кадровою метою (постійне оновлення кадрового потенціалу; службове просування, тобто службова кар'єра; оперативне вирівнювання навантаження діяльності митного органу).

Кадрова та антикорупційна ротація. Підставою для виокремлення цих видів ротації є цілі її здійснення. Перш ніж перейти до характеристики цих видів ротації та їхніх підстав, слід звернути увагу на те, що в теорії державної служби визнають:

1) мету ротації: а) створення професійної, політично нейтральної та ефективної державної служби [13]; б) забезпечення державних органів висококваліфікованими кадрами та створення професійного державного апарату [7, 135]; в) протидія корупції [7, с. 136]; удосконалення кадрового потенціалу [7, с. 136]. При цьому слід звернути увагу на те, що окремі положення мають характер скоріше цілей або завдань ротації, ніж її мети;

2) завдання ротації: а) «удосконалення кадрового потенціалу з метою створення професійного, дієздатного державного апарату; створення підготовленого кадрового резерву для заміщення посад державних службовців, особливо там, де місцеві джерела кадрового поповнення обмежені; забезпечення плановірності службової кар'єри для перспективної молоді, формування нового типу управлінців; профілактика та запобігання проявам корупції, іншим правопорушенням серед державних службовців; забезпечення результативної та стабільної діяль-

ності органів виконавчої влади, зниження рівня плинності кадрів» [5, с. 340; 14]; б) «вирівнювання навантаження діяльності митного органу; вирішення тимчасових завдань митного органу» [12, п. 25]. Аналогічно до попереднього пункту, окремі положення завдань мають характер якщо не мети, то цілі.

Враховуючи те, що у контексті цих видів ротації використовуються такі поняття, як «мета», «ціль» і «завдання», видається за необхідне зазначити, що: мета – це загальний довгостроковий результат, якого прагне досягти державний орган у своїй діяльності; ціль – це визначення та досягнення правового(их) результату(ів), який(і) є складовою мети; завдання – це конкретні послідовні дії, необхідні для досягнення цілі. Тобто наведене можна схематизувати таким чином: завдання → цілі → мета. Вищенаведене свідчить про те, що метою ротації є *створення в митному органі професійного кадрового потенціалу, здатного забезпечити його безперервне функціонування (у т.ч. з урахуванням кризових ситуацій)*. Таким чином, мета (на відміну від цілей і завдань) має одинарну характеристику і не може бути підставою для виокремлення названих видів ротації, оскільки вона є притаманною або для всієї державної служби, або для виду/підвиду державної служби, зокрема – митної служби.

Звернення до характеристики завдань ротації, які або передбачалися/передбачаються нормативно-правовими актами [12; 14], або виокремлюються науковцями [5], свідчить про те, що вони, за своїм змістовним навантаженням, мають досить визначений та конкретизований характер і є складовою системно структурованого поняття, яким може бути або «мета», або «ціль». Видається, що більш логічним та раціональним є виокремлення проміжної ланки між поняттями «мета» і «завдання», і такою ланкою є саме «ціль», яка характеризується тим, що вона є складовою мети (тобто мету становлять дві і більше цілі), і водночас її (*ціль*) становить певна сукупність завдань. Саме ціль, як підстава класифікації, дозволяє виокремити такі види ротації, як кадрова та антикорупційна, кожну з яких становить сукупність само-

стійних завдань: 1) кадрова: підготовка фахівців у сфері митної служби; підвищення рівня професійної компетентності, у т.ч. митних компетенцій; визначення потреб кадрового потенціалу на поточні роки; вирівнювання навантаження діяльності митного органу; вирішення тимчасових завдань митного органу тощо; 2) антикорупційна: недопущення конфлікту інтересів; перевірка на доброчесність та моніторинг способу життя посадових осіб митних органів тощо.

Планова і непланова ротація. Одним із важливих є питання щодо передбачуваності ротації, тобто планової або непланової ротації, з огляду на те, що на нормативному рівні тільки Закон «Про дипломатичну службу» [10] і Концепція військової кадрової політики в системі Міністерства оборони України на період до 2028 року [16] визначають плановість ротації, відповідно: «планове заміщення посад дипломатичної служби» [10, п. 13 ст. 2]; «процес планового призначення військовослужбовців» [16, абз. 18, р. 2]. Водночас звертає на себе увагу і той факт, що питання планової або непланової ротації хоча і досліджувалося у наукових доробках [8; 9, с. 96], проте не стало об'єктом прискіпливої уваги науковців, попри те, що це питання є важливим як для теорії державної служби, так і в контексті подальшого удосконалення чинного законодавства про державну службу у цілому, так і митного законодавства зокрема. Як видається, з точки зору необхідності запровадження концепції ротації в митних органах важливим є визнання пріоритетності планової ротації.

Слід зазначити, що планова ротація є похідною від принципу плановості ротації [2] і є відображенням основної сутності кадрової політики у сфері державної служби, ефективність, дієвість і професійність якої (*кадрової політики*) забезпечується завдяки принципу плановості на всіх етапах її функціонування. Саме плановість ротації передбачає необхідність: 1) перспективного та поточного визначення потреб у: кадровому потенціалі митних органів; підготовці фахівців відповідно до кількісного запиту та спеціалізованого спрямування; 2) планування

службової кар'єри посадових осіб митних органів; 3) підвищення митних компетенцій посадових осіб митних органів; 4) визначення механізму запровадження планової ротації, тобто йдеться про його інституційні, нормативні, процедурні елементи; 3) встановлення обставин (примірного переліку або підстав), за яких має місце непланова ротація: оперативне вирівнювання навантаження діяльності митного органу; вирішення тимчасових завдань митного органу в умовах кризових ситуацій; заміщення тимчасово відсутнього службовця; запобігання конфлікту інтересів тощо.

Важливо звернути увагу на те, що планова або непланова ротація має засадничий характер і є характерною щодо таких видів ротації, як: горизонтальна або вертикальна, внутрішня або зовнішня, кадрова або антикорупційна (див. Табл. 1).

Добровільна і вимушена ротація. Цей вид ротації, на відміну від попереднього, має переважно організаційно-процедурний характер, оскільки він є безпосередньо пов'язаним як із особистим ставленням службовця до ротації, так і з потребами державного органу. Якщо охарактеризувати ротацію в митних органах, то слід зазначити, що вона є добровільною, що безпосередньо передбачено: ч. 2 ст. 570-3 МК України («до посадової особи митного органу з урахуванням положень контракту щодо надання згоди на ротацію може бути застосована ротація») [17]; п. 5 Порядку проведення ротації посадових осіб митних органів («згода на ротацію посадової особи митного органу визначається додатковими умовами контракту про проходження служби в митних органах» [12]; п. 11 (істотною умовою контракту є «порядок ротації, підстави, що надають право на відмову від ротації») і п. 18 (додатковою умовою контракту може бути згода на ротацію) Порядку укладення контракту про проходження служби в митних органах [18].

Слід зазначити, що, аналогічно, ст. 41 Закону «Про державну службу» передбачає основні правила перевodu (ротації) державних службовців тільки за наявності їхньої згоди. Видається, що такий підхід законодавця є цілком правомірним з точки

зору раціонального поєднання інтересів службовця і державного органу. Водночас заслуговує на увагу питання щодо можливості запровадження вимушеної ротації (до 3-х місяців) у виняткових випадках, які торкаються питань кризових ситуацій, зокрема оперативне забезпечення вирішення невідкладних питань кадрового потенціалу митного органу за умов введення або режиму воєнного стану, або режиму надзвичайної екологічної ситуації, або надзвичайної ситуації техногенного характеру тощо. У цьому разі йдеться про забезпечення безперервного функціонування митного органу, що має першочергове значення з точки зору інтересів держави, тобто йдеться про те, що інтереси держави превалюють над особистими інтересами посадової особи митного органу.

Характеристика чинної ротації в митних органах, регламентованої ст. 570-3 МК України і Порядком проведення ротації посадових осіб митних органів свідчить про те, що йдеться тільки про: 1) горизонтальну (у межах однієї категорії посади державної служби); 2) внутрішню або зовнішню (у межах зони діяльності однієї митниці або до зони діяльності іншої митниці); 3) кадрову; 4) добровільну (згода на ротацію в додаткових умовах контракту); 5) тимчасову (строком не більше, ніж на 3 місяці) ротацію (див. табл. 2).

Власне, названі характеристики ротації у Табл. 2 навіть важко назвати видами ротації (окрім внутрішньої або зовнішньої), оскільки будь-яка класифікація передбачає як мінімум два види, а у наведеному таких «візаві»-видів немає. Таким чином слід зазначити, що наведені характеристики ротації в митних органах, які відповідають Порядку проведення ротації посадових осіб митних органів, свідчать про мінімізований («урізаний») варіант загальної концепції ротації у державній службі.

Висновки. Запровадження дієвої системної ротації в митних органах, метою якої є створення в митному органі професійного кадрового потенціалу, здатного забезпечити його безперервне функціонування (у т.ч. з урахуванням кризових ситуацій), є можливим шляхом внесення відповідних змін до чинного законодавства, зокрема:

доповнити МК України ст. 570-4 «Ротація посадових осіб митних органів», в якій передбачити: а) визначення поняття «ротація» як «планове добровільне заміщення посадовою особою митного органу іншої посади державної служби (у межах однієї категорії посад державної служби або категорії посади, яка є вищої порівняно із займаною посадою) шляхом оформлення рішення про направлення з метою забезпечення безперервного функціо-

Таблиця 2

Класифікація ротації в митних органах (фактична)

Підстави	Види
1. Категорія посади державної служби: «А» (I і II стратегічні рівні типових посад в митних органах); «Б» (III, IV і V керівні рівні типових посад в митних органах); «В» (VI, VII і VIII фахові рівні типових посад в митних органах)	Горизонтальна «Б» → «Б» «В» → «В» «Б» ↔ «Б» (рокіровка) «В» ↔ «В» (рокіровка)
2. Межа митного органу	Внутрішня: (зона діяльності однієї митниці) Зовнішня: (зона діяльності іншої митниці: митний орган → інший митний орган)
3. Цілі	Кадрова (вирівнювання навантаження діяльності митного органу; вирішення тимчасових завдань митного органу)
4. Добровільність	Добровільна
5. Строк	Тимчасова (не більше ніж на 3 місяці)

нування митного органу з урахуванням кризових ситуацій, у межах зони діяльності однієї митниці, або до зони діяльності іншої митниці, або до Держмитслужби України»; б) можливість здійснення не тільки горизонтальної, але й вертикальної ротації; в) запровадження вимушеної ротації у кризових ситуаціях (до 3-х місяців); г) визначення поняття «кризова ситуація» як обставини, що загрожують територіальній цілісності, національній безпеці, державному устрою, функціонуванню державних органів і передбачають введення особливих правових режимів;

внести зміни до Порядку проведення ротації посадових осіб митних органів шляхом затвердження нової його редакції, в якій передбачити: а) загальні і спеціальні принципи ротації в митних органах; б) мету і завдання ротації з огляду на визначення таких видів ротації, як: горизонтальна і вертикальна; планова і непланова; кадрова і антикорупційна; добровільна і вимушена.

Список використаної літератури:

1. Чердинцев Ю.Г. Щодо понятійно-сутнісної характеристики ротації як правового явища державної служби. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 670–674.
2. Чердинцев Ю.Г. Щодо окремих аспектів принципів ротації в митній службі. *Advances in law: the view of domestic and foreign scholars: International scientific conference (October 3–4, 2024. Riga, the Republic of Latvia): International scientific conference*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. С. 425–429.
3. Черкунов О.В. Впровадження системи ротації в митних органах України: виклики та рішення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип. 5(58). С. 82–85.
4. Олійник І.Л. Правовий механізм ротації кадрів державної служби. *Економіка та право*. 2012. № 3. С. 12–17.
5. Зінченко М.Ю. Ротація кадрів митних органів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 338–344.
6. Малиновський В.Я. Державна служба: теорія і практика : навч. посіб. Київ: Атіка, 2003. 160 с.
7. Сєрих О.В. Ротація кадрів як елемент дієвого механізму кадрового потенціалу митної служби України. *Право і суспільство*. 2014. № 2. С. 133–139.
8. Федчишин С.А. Ротація у дипломатичній службі України: сутність та ознаки. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. Вип. 4. С. 134–138.
9. Мельник Ю.С. Ротація кадрів як один із інструментів управління кадровою політикою в органах доходів і зборів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 5. Т. 2. С. 95–99.
10. Про державну службу: Закон України від 16.12.2015 р. № 3723-XII. Дата оновлення: 04.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
11. Деякі питання оплати праці посадових осіб та працівників митних органів: Постанова КМУ від 23.05.2015 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2025-%D0%BF#n24>.
12. Про затвердження Порядку проведення ротації посадових осіб митних органів: наказ Міністерства України від 05.05.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0938-25#Text>.
13. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року: Розпорядження КМУ від 27.06.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2012-%D1%80#Text> (не чинне).
14. Про затвердження Концепції ротації кадрів на окремих посадах державної служби: Розпорядження КМУ від 18.03.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2002-%D1%80#Text> (не чинне).
15. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>.
16. Про затвердження Концепції військової кадрової політики в системі Міністерства оборони України на період до 2028 року: наказ МОУ від 27.10.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0637322-23#Text>.
17. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. Дата оновлення: 31.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
18. Про затвердження Порядку укладення контрактів про проходження державної служби: Постанова КМУ від 17.06.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2020-%D0%BF#Text>.

Cherdyntsev Yu. H. Characteristics of types of the rotation in customs bodies: issues of theory and legal regulation

The article provides a classification and a description of the types of rotation in the civil service in general, and in customs bodies in particular. The relevance of the issue of rotation is due to the further theoretical and methodological characterization of the legal nature of rotation in customs bodies, its role and significance in the formation of the modern concept of civil service in customs bodies in the context of Ukraine's integration into the EU. It is established that despite the importance of the issue of rotation for the theory of civil service, it has not become the object of meticulous attention of scientists, and the existing scientific researches both resolve certain aspects of this issue and emphasize points that require further resolution. The following classification of rotation is proposed: 1) category of civil service position: horizontal and vertical; 2) border of the customs body: internal and external; 3) goals: personnel and anti-corruption; 4) predictability: planned and unplanned; 5) voluntariness: voluntary and compulsory. The necessity of introducing forced rotation in crisis situations is argued, in particular, to promptly ensure the resolution of urgent issues of the personnel potential of the customs body under the conditions of the introduction of either martial law, or an ecological emergency, or an emergency of a technogenic nature, etc. Amendments are proposed to: 1) the Customs Code of Ukraine - to supplement Article 570-4 «Rotation of officials of customs bodies», which should provide for: a) the definition of the concepts of «rotation» and «crisis situation»; b) the possibility of implementing both horizontal and vertical rotation; c) the introduction of compulsory rotation in crisis situations (up to 3 months); 2) the Procedure for rotation in customs bodies.

Key words: rotation in customs bodies, customs officials, types of rotation, horizontal and vertical, planned and unplanned, purpose of rotation, tasks of rotation, procedure for rotation.